

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

Warszawa, dnia 16 lutego 2011 r.

DOK/WPR/6060/19/16-41/10/11/PD

wybrane zakłady ubezpieczeń działu II

Do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego wpływają skargi, w których zarzuca się zakładom ubezpieczeń, iż uzależniają wypłatę odszkodowania z obowiązkowego ubezpieczenia budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych (nazywanego dalej „ubezpieczeniem budynków rolniczych”) od przedstawienia przez występującego z roszczeniem dokumentów stwierdzających prawo własności do nieruchomości, na której posadowiony jest ubezpieczony budynek, w sytuacji gdy warunek ten nie był komunikowany przy zawarciu umowy ubezpieczenia. Osoby, które składają tego typu skargi nie mogą przedstawić wymaganych dokumentów, chociaż są posiadaczami (często długoletnimi) gospodarstwa, w obrębie którego znajduje się ubezpieczony budynek. Najczęstszą przyczyną tego typu sytuacji jest nieuregulowany stan prawny nieruchomości bądź dziedziczenie gospodarstwa bez przeprowadzenia postępowania spadkowego.

Z analizy praktyki ubezpieczycieli wynika, że powszechnie przyjętą praktyką jest żądanie od osoby dochodzącej wypłaty odszkodowania z ubezpieczenia budynków rolniczych przedłożenia dokumentu stwierdzającego tytuł prawny do gospodarstwa rolnego, w obrębie którego znajduje się ubezpieczony budynek. W opinii organu nadzoru formułowanie obowiązku dostarczenia dokumentu takiej treści, jako warunku *sine qua non* wypłaty odszkodowania, prowadzić może do obiektywnie nieuzasadnionej odmowy wypłaty odszkodowania.

Zgodnie z art. 59 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. nr 124, poz. 1152, z późn. zm.), rolnik jest obowiązany zawrzeć umowę ubezpieczenia budynków rolniczych. Jednocześnie zgodnie z art. 2 pkt 12 tej ustawy, rolnikiem jest wyłącznie osoba fizyczna, która posiada lub współposiada gospodarstwo rolne.

Z przywołanych przepisów wynika, iż obowiązek ubezpieczenia został powiązany z faktem posiadania gospodarstwa rolnego. Jednocześnie z określenia przedmiotu ubezpieczenia budynków rolniczych można wnioskować, iż co do zasady odszkodowanie powinien otrzymywać właściciel ubezpieczonego budynku, chyba że z treści czynności prawnej między właścicielem a posiadaczem gospodarstwa rolnego wynika co innego. Należy jednak przypomnieć, iż posiadacz gospodarstwa rolnego może powołać się na domniemania wynikające z faktu posiadania.

Zgodnie z art. 339 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. nr 16, poz. 93, z późn. zm.), nazywanej dalej: „k.c.”, domniemywa się, że ten, kto rzeczą faktycznie włada, jest jej posiadaczem samoistnym. Jednocześnie art. 341 k.c. wprowadza domniemanie zgodności posiadania ze stanem prawnym. Sprawowanie faktycznego władztwa nad rzeczą – w tym przypadku budynkiem wchodzącym w skład gospodarstwa rolnego – jest więc

przesłanką uznania władającego za posiadacza samoistnego. Z kolei stwierdzenie, że władający rzeczą jest jej posiadaczem samoistnym każe domniemywać - w świetle art. 341 k.c. - że władającemu budynkiem przysługuje prawo rzeczowe odpowiednie do sposobu posiadania, a więc prawo własności. Władający budynkiem wchodzącym w skład gospodarstwa rolnego jeżeli korzysta z domniemań związanych z posiadaniem rzeczy, powinien być więc traktowany jak właściciel tego budynku.

Wskazane wyżej domniemania mają charakter wzruszalnych, a ciężar dowodu - zgodnie z art. 6 k.c. - obciążać będzie tego, kto z obalenia domniemania wywodzi skutki prawne. Tak więc jeżeli osoba dochodząca roszczenia z ubezpieczenia budynków rolniczych wykáže, że włada rzeczoną nieruchomością, ubezpieczyciel nie może kwestionować jej praw do uzyskania odszkodowania, chyba że jest w stanie wzruszyć domniemanie z art. 341 k.c. lub art. 339 k.c.

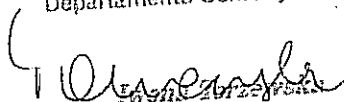
W świetle zaprezentowanego wyżej stanowiska prawnego, za nie znajdujące podstaw prawnych należy uznać praktyki, polegające na odmowie wypłaty odszkodowania (części odszkodowania) z ubezpieczenia budynków rolniczych:

- a) ubezpieczającemu, który przy zawarciu umowy zadeklarował, że jest również ubezpieczonym (współubezpieczonym),
- b) osobie wskazanej we wniosku ubezpieczeniowym przez ubezpieczającego jako ubezpieczonego (współubezpieczony),

o ile osoba taka udowodni fakt posiadania danego budynku, a ubezpieczyciel nie jest w stanie wzruszyć domniemań wynikających z posiadania budynku wchodzącego w skład gospodarstwa rolnego.

Przedstawiając powyższe stanowisko na podstawie art. 207 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (tekst jedn. Dz. U. z 2010 r., nr 11, poz. 66, z późn. zm.) proszę o przekazanie informacji co do przyjęcia do stosowania powyższych zasad albo przyczyn, dla których nie będą one przez Towarzystwo stosowane w terminie **14 dni** od daty otrzymania niniejszego pisma.

D Y R E K T O R
Departamentu Ochrony Klientów

16.02.2011

Sporządziła: 16/02/2011 P. Dudzińska

Akceptowała: 16.02.2011

Zatwierdził/a: